

Пономаренко В. С.

доктор економічних наук, професор,
ректор Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця, Україна;
e-mail: pvs@hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0002-9702-8469

Внукова Н. М.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;
e-mail: vnn@hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0002-1354-4838

Колодізєв О. М.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри банківської справи,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;
e-mail: kolodizev107@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-6715-2901

Ачкасова С. А.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;
e-mail: Svitlana.Achkasova@m.hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-7233-0189

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ І НАГЛЯДУ НА РОЗВИТОК РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ

Анотація. Необхідність реформування системи запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ВК/ФТРЗ), одним з елементів якої є запровадження адаптаційних механізмів у сфері державного регулювання, є особливо актуальним питанням. Оцінка ризиків і застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, є першою рекомендацією міжнародних стандартів FATF. Оцінено вплив рівня державного регулювання і нагляду на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на основі побудованої п'ятирівневої ієрархічної моделі розвитку цієї системи. Методологічну основу дослідження становив метод аналізу ієрархій Т. Сааті для проведення досліді щодо визначення пріоритетного сценарію розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні. Проведено дослід щодо визначення впливу несприятливих факторів, інструментів впливу та суб'єктів впливу на пріоритетні цілі та сценарії розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні, зокрема визначено найбільшу ймовірність реалізації саме нейтрального сценарію. Базовою основою ієрархічної моделі стали цілі розвитку (забезпечення утвердження Україною статусу надійного партнера міжнародної спільноти у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ; посилення інформаційної транспарентності системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; удосконалення законодавства у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ; зниження асиметричності інформації для учасників системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; зменшення ризику використання СПФМ для ВК/ФТРЗ; удосконалення механізму та моделі державного регулювання і нагляду у сфері протидії ВК/ФТРЗ) та сценарії (прискорений, нейтральний і гальмування).

Ключові слова: державне регулювання, розвиток, ризик-орієнтована система, фінансовий моніторинг, суб'єкти первинного фінансового моніторингу.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 1; бібл.: 25.

Ponomarenko V. S.

*Doctor of Economics, Professor,
Rector Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine;
e-mail: pvs@hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0002-9702-8469*

Vnukova N. M.

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department at Financial Services Management Department
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine;
e-mail: vnn@hneu.edu.ua, ORCID ID: 0000-0002-1354-4838*

Kolodiziev O. M.

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Banking
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine;
e-mail: kolodizev107@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-6715-2901*

Achkasova S. A.

*Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor at Financial Services Management Department
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine;
e-mail: Svitlana.Achkasova@m.hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-7233-0189*

THE INFLUENCE OF GOVERNMENTAL REGULATION AND SUPERVISION ON THE DEVELOPMENT OF THE RISK-ORIENTED SYSTEM OF FINANCIAL MONITORING OF UKRAINE

Abstract. The need for reforming the system of anti-money laundering, terrorist financing and financing of the proliferation of weapons of mass destruction (AML / CFT), one of the elements of which is the introduction of adaptation mechanisms in the field of state regulation and supervision is a very topical issue. Risk assessment and a risk-based approach are the first FATF recommendation of international standards. The article assesses the impact of state regulation and supervision on the development of a risk-oriented system of AML / CFT in Ukraine based on the construction of a five-level hierarchical model for the development of this system. The methodological basis of the research was a method for analyzing the hierarchy of T. Saaty for conducting an experiment on identifying a priority scenario for developing a risk-oriented system in Ukraine. The research has been carried out to determine the impact of adverse factors, influence instruments and subjects on the priority goals and scenarios of the development of a risk-oriented system of AML/CFT, in particular, the most likely to be realized scenario is neutral. The basic of the hierarchical model was the development goals (ensuring Ukraine's status as a reliable partner of the international community in the field of preventing and AML / CFT, enhancing the information transparency of the system of AML / CFT, improving the legislation in the field of prevention and AML / CFT, reducing the asymmetry of information for participants in the system of AML / CFT; reducing the risk of using SIFM for ML / CFT; improving the mechanism and model of state regulation and supervision in AML / CFT) and scenarios of development (accelerated, neutral and braking).

Keywords: state regulation, development, risk-oriented system, financial monitoring, subjects of initial financial monitoring.

JEL Classification M42, M48, G21

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 1; bibl.: 25.

Пономаренко В. С.

*доктор экономических наук, профессор, ректор,
Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Украина;
e-mail: pvs@hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0002-9702-8469*

Внукова Н. Н.

доктор экономических наук, профессор,
заведующая кафедрой управления финансовыми услугами,
Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Украина;
e-mail: vnn@hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0002-1354-4838

Колодизев О. Н.

доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой банковского дела,
Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Украина;
e-mail: kolodizev107@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-6715-2901

Ачкасова С. А.

кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры управления финансовыми услугами,
Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Украина
e-mail: Svitlana.Achkasova@m.hneu.edu.ua; ORCID ID: 0000-0001-7233-0189

ВЛИЯНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ И НАДЗОРА НА РАЗВИТИЕ РИСК-ОРИЕНТИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ФИНАНСОВОГО МОНИТОРИНГА УКРАИНЫ

Аннотация. Необходимость реформирования системы противодействия легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения (ОД/ФТРО), одним из элементов которой является внедрение адаптационных механизмов в сфере государственного регулирования, является особенно актуальным вопросом. Оценка рисков и применения подхода, основанного на оценке рисков, является первой рекомендацией международных стандартов FATF. Оценено влияние уровня государственного регулирования и надзора на развитие риск-ориентированной системы обеспечения противодействия отмыванию денег, финансированию терроризма и финансированию распространения оружия массового уничтожения в Украине на основе построенной пятиуровневой иерархической модели развития этой системы. Методологическую основу исследования составлял метод анализа иерархий Т. Саати для определения приоритетного сценария развития риск-ориентированной системы обеспечения противодействия ОД/ФТРО в Украине. Проведен опыт по определению влияния неблагоприятных факторов, инструментов воздействия и субъектов влияния на приоритетные цели и сценарии развития риск-ориентированной системы обеспечения противодействия ОД/ФТРО в Украине, в частности определено наибольшую вероятность реализации именно нейтрального сценария. Базовой основой иерархической модели стали цели развития (обеспечение утверждения Украины статуса надежного партнера международного сообщества в сфере предотвращения и противодействия ОД/ФТРО, усиление информационной прозрачности системы обеспечения противодействия ОД/ФТРО, совершенствование законодательства в сфере предотвращения и противодействия ОД/ФТРО, снижение асимметричности информации для участников системы обеспечения противодействия ОД/ФТРО, уменьшение риска использования СПФМ для ОД/ФТРО, совершенствование механизма и модели государственного регулирования и надзора в сфере противодействия ОД/ФТРО) и сценарии (ускоренный, нейтральный и торможения).

Ключевые слова: государственное регулирование, развитие, риск-ориентированная система, финансовый мониторинг, субъекты первичного финансового мониторинга.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 1; библи.: 25.

Вступ. Євроінтеграційна стратегія України об'єктивно впливає на потребу реформування системи фінансового моніторингу (системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення), одним з елементів якої є

запровадження адаптаційних механізмів в сфері державного регулювання, що обумовлено необхідністю задоволення зростаючих потреб суспільства в безпеці та захисті [1].

Відповідно до Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року [2, 3] основними заходами є удосконалення діяльності уповноважених органів державної влади у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення; реформування системи державного управління; удосконалення форм та методів ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу. Крім того, питання визначення якості результатів фінансового моніторингу та підходів до їхнього оцінювання є недостатньо розробленими, що й обумовлює необхідність подальших досліджень.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Теоретичні аспекти фінансового моніторингу, практичні рекомендації впровадження механізмів протидії відмиванню коштів (далі — ВК), фінансуванню тероризму (далі — ФТ) та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (далі — РЗ), зокрема реалізації ризик-орієнтованого підходу досліджували такі вчені, як О. Акімова [4], Ж. Андрійченко [5], О. Глушенко [6], С. Єгоричева [7] та ін. Зокрема, О. В. Акімова [4] сформувала концепцію розвитку системи фінансового моніторингу в Україні та визначила її цілі, базовою метою якої є впровадження ризик-орієнтованого підходу на всіх рівнях системи фінансового моніторингу. Ж. О. Андрійченко [5] обґрунтовано місце фінансового моніторингу в системі управління ризиками ринків фінансових послуг. О. О. Глушенко [6] визначив загальні засади функціонування інституту фінансового моніторингу в Україні, ним узагальнено міжнародний та вітчизняний досвід формування і розвитку інституту фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму в умовах застосування ризик-орієнтованого підходу. С. Б. Єгоричева [7] визначила нововведення Четвертої директиви Європейського Союзу [8], модерним елементом якої стало запровадження поглибленого ризик-орієнтованого підходу. Зарубіжні учені аналізували інструменти відмивання коштів та виявлення обмежень існуючого механізму протидії ВК/ФТРЗ [9], визначали зв'язок між придбанням цінностей і ВК та дослідження дієвості заходів щодо ситуаційного попередження злочинів, пов'язаних з ВК [10], оцінювали та визначали рівні ризиків клієнтів стосовно ВК у межах реалізації ризик-орієнтованого підходу [11], досліджували концепції ФТ, взаємозв'язку між відмиванням коштів і ФТ та методів управління ризиком ФТ [12].

Однак, теоретичне і методичне забезпечення оцінювання рівня впливу державного регулювання на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ майже не розглядається в Україні, тим більше в умовах євроінтеграційних процесів. Це спричинює необхідність розробки теоретичних положень, методичних та практичних рекомендацій щодо оцінювання цього впливу. Доцільність розв'язання вказаної проблеми і недостатнє її теоретично-методичного обґрунтування обумовили визначення мети та задач дослідження

Мета статті — це обґрунтування теоретичних положень, розробка методичних та практичних рекомендацій щодо оцінювання впливу рівня державного регулювання та нагляду на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні. Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі задачі: змодельовати сценарії розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні, визначити вплив інструментів та суб'єктів впливу на пріоритетні цілі розвитку ризик-орієнтованої системи; визначити пріоритетний сценарій розвитку із використанням методу аналізу ієрархій Т. Саати.

Результати дослідження. Оцінка ризиків та застосування підходу, що ґрунтується на оцінці ризиків, є першою Рекомендацією міжнародних стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей [13] (далі — FATF), що є міжурядовим органом, завданням якого є розробка і сприяння стратегії боротьби з відмиванням коштів як

на національному, так і на міжнародному рівні. Крім того, умовами європейської інтеграції у сфері фінансового моніторингу та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму є: поєднання вітчизняних та європейських стандартів фінансового моніторингу; формалізація механізму адаптації європейських стандартів щодо вітчизняної практики діяльності суб'єктів фінансового моніторингу; посилення вимог національних регуляторів щодо найкращих європейських практик у сфері фінансового моніторингу.

Відповідно до Закону України «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» [14] Державна служба фінансового моніторингу України є органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки. А відповідно до 29-ї Рекомендації міжнародних стандартів FATF [13] країни повинні створити підрозділ фінансової розвідки, який є національним центром для отримання та аналізу: повідомлень про підозрілі операції, іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів і фінансування тероризму, та для розповсюдження результатів цього аналізу. Державна служба фінансового моніторингу України здійснює аналіз фінансових операцій, який заснований на ризик-орієнтованому підході, з урахуванням міжнародного досвіду протидії ВК/ФТРЗ [15]. Основою для впровадження ефективної системи протидії легалізації кримінальних доходів та фінансуванню тероризму і як результат — недопущення повернення схемних операцій стало подальше вдосконалення ризик-орієнтованого підходу під час планування та проведення перевірок із питань фінансового моніторингу, а також аналіз фінансових операцій клієнтів.

Крім того, контроль за діяльністю суб'єктів первинного фінансового моніторингу (далі — СПФМ), який включає проведення перевірок, зокрема безвиїзних, та застосування санкцій у разі виявлення порушень, є одним із найефективніших заходів протидії відмиванню або легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Тому, реформування і побудова цілісної системи фінансового моніторингу неможливе без побудови системи контролю якості перевірок. Використання методу аналізу ієрархій Т. Сааті є інструментом альтернативного підходу, оскільки дає змогу здійснювати вибір альтернатив у сукупній системі. Цей метод передбачав використання думок експертів, якими виступили: науковці, що досліджували питання організації системи фінансового моніторингу (45 % опитаних), та фахівці у сфері фінансового моніторингу (55 % опитаних). Визначено, що найбільш значимими для обґрунтування вибору завдань щодо удосконалення державного регулювання у сфері фінансового моніторингу в Україні, є розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ (коефіцієнт вагомості 0,42) та удосконалення фінансового моніторингу з урахуванням європейських практик (коефіцієнт вагомості 0,26). З огляду на напрями змін у сфері фінансового моніторингу побудовано ієрархічну модель розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні, що наведена на *рис. 1*. При моделюванні сценаріїв розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ України та визначення пріоритетних сценаріїв розвитку застосовано метод аналізу ієрархій Т. Сааті [16].

Як видно з *рис. 1*, наявність несприятливих факторів, зокрема асиметричність інформації для учасників системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ, підвищення ризиків ВК/ФТРЗ, недосконалість нормативно-правового забезпечення протидії ВК/ФТРЗ, впливатиме на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні. Інструменти впливу: формування ефективної інституційної структури ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; удосконалення кадрового, фінансового, інформаційного, методичного забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; конвергенція вітчизняних та міжнародних підходів забезпечення протидії ВК/ФТРЗ та їх імплементація у вітчизняне законодавство.

Запропоновано сценарії розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні: прискореного розвитку (збільшення показників результатів протидії

ВК/ФТРЗ); нейтральний (без змін); гальмування (рецесії, зменшення показників результатів протидії ВК/ФТРЗ). Аналіз ієрархічної моделі (див. *рис. 1*) побудований на процесі поетапного встановлення пріоритетності: несприятливих факторів, інструментів впливу, суб'єктів впливу, цілей розвитку та сценаріїв, що має системний характер.

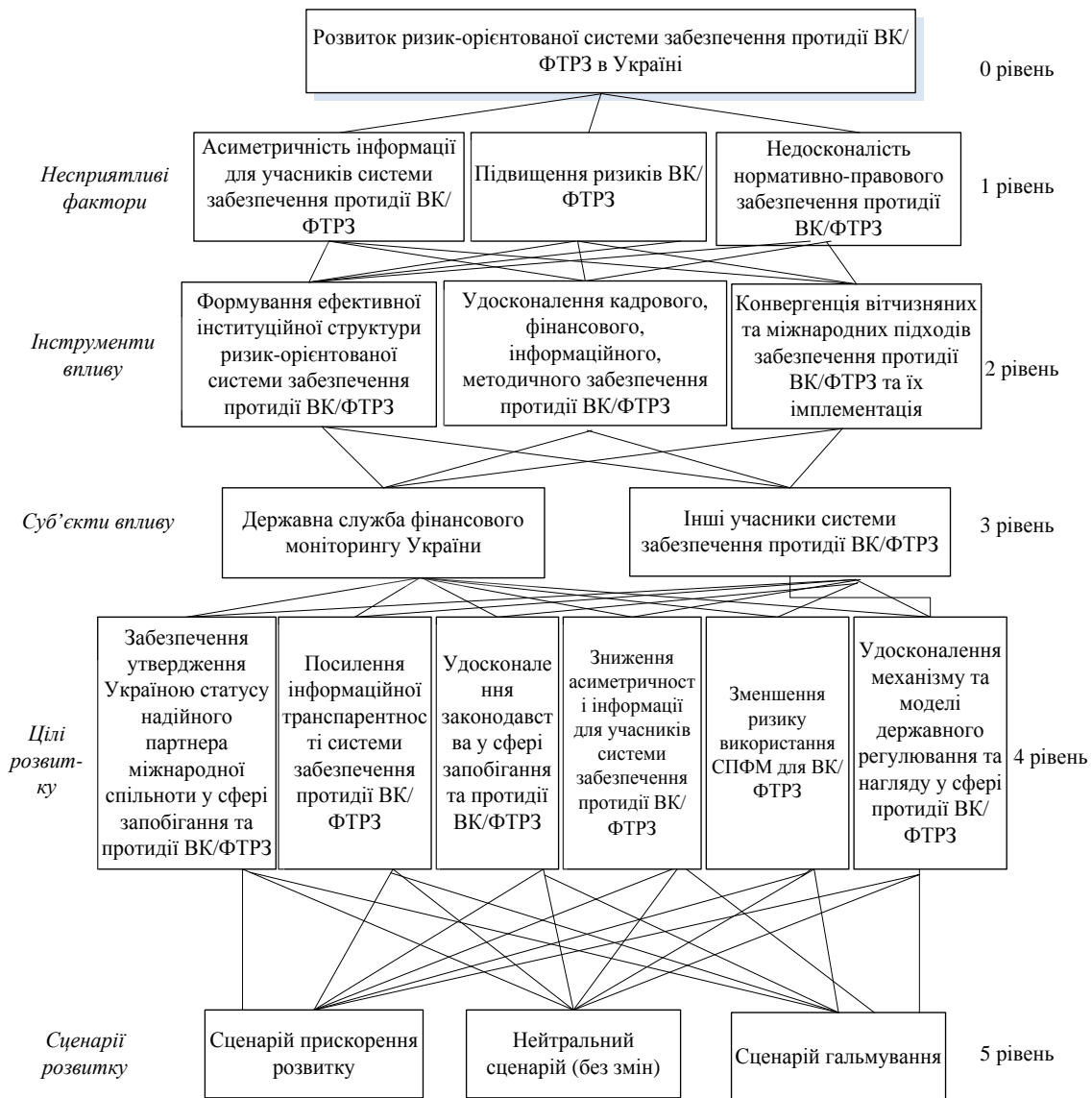

Рис. 1. Ієрархічна модель розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні

Примітка. Розробка авторів

Із використанням шкали Т. Сааті оцінено інтенсивність взаємодії компонентів системи ієрархії [16]. Думки експертів були погодженими оскільки рівень погодженості думок експертів (далі — РП) менше ніж 10 %. Підвищення ризиків ВК/ФТРЗ є найбільш вагомим несприятливим фактором (коефіцієнт вагомості становить 0,635), що впливає на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні. Удосконалення кадрового, фінансового, інформаційного, методичного забезпечення протидії ВК/ФТРЗ є найбільш вагомим інструментом регуляторного впливу (коефіцієнт вагомості дорівнював 0,453). Суб'єктами державного фінансового моніторингу є Національний банк України, центральний орган виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання і протидії протидії ВК/ФТРЗ,

Міністерство юстиції України, центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сфері надання послуг поштового зв'язку, у сфері економічного розвитку, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [17]. Як видно з табл. 4, інші учасники державної системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ є найбільш вагомими суб'єктами впливу (коефіцієнт вагомості дорівнював 0,833). Державну політику у сфері протидії ВК/ФТРЗ виконує Державна служба фінансового моніторингу України [18]. Пріоритетність реалізації сценаріїв розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Пріоритетність реалізації сценаріїв розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні

Сценарії розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні	Забезпечення утвердження Україною статусу надійного партнера міжнародної спільноти у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ	Посилення інформаційної транспарентності системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ	Удосконалення законодавства у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ	Зниження асиметричності інформації для учасників системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ	Зменшення ризику використання СПФМ для ВК/ФТРЗ	Удосконалення механізму та моделі державного регулювання та нагляду у сфері протидії ВК/ФТРЗ	Пріоритетність за коефіцієнтом вагомості
	0,208	0,072	0,054	0,133	0,164	0,370	
Прискореного розвитку	0,527	0,073	0,250	0,073	0,197	0,333	0,293
Нейтральні	0,333	0,647	0,592	0,647	0,492	0,527	0,509
Гальмування	0,140	0,280	0,158	0,280	0,311	0,140	0,198

Примітка. Розраховано авторами.

Результати табл. 1 свідчать, що найбільшу пріоритетність мають три цілі розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ України, що відповідно до рангу мають 1—3 місця: удосконалення механізму та моделі державного регулювання та нагляду у сфері протидії ВК/ФТРЗ — 1 місце (0,370), забезпечення утвердження Україною статусу надійного партнера міжнародної спільноти у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ — 2 місце (0,208), зменшення ризику використання СПФМ для ВК/ФТРЗ — 3 місце (0,164).

Отже, проведено дослід із визначення впливу несприятливих факторів, зокрема: асиметричність інформації для учасників системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ, підвищення ризиків ВК/ФТРЗ, недосконалість нормативно-правового забезпечення протидії ВК/ФТРЗ, на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні. При моделюванні розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні визначено, що нейтральний сценарій (без змін) розвитку має більш імовірнісний характер (його пріоритетність становить 0,509).

Система забезпечення протидії ВК/ФТРЗ зазнає дії системних ризиків, завдяки глобалізованості фінансових відносин, що потребує вдосконалення державного регулювання цієї системи через удосконалення моделі державного регулювання.

Ризик-орієнтований підхід на національному рівні спрямований на здійсненні аналізу фінансових операцій, який застосовується до підзвітних СПФМ.

Зокрема, при здійсненні нагляду у сфері ВК/ФТРЗ Державною службою фінансового моніторингу України застосовується ризико-орієнтований підхід до підзвітних СПФМ, а Державна служба фінансового моніторингу і Міністерство фінансів України у своїй діяльності керується наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Критеріїв, за якими оцінюється рівень ризику суб'єкта первинного фінансового моніторингу бути

використаним з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» [19], на підставі яких затверджуються плани перевірок СПФМ, які здійснює інший орган державного регулювання у сфері фінмоінторингу — Нацкомфінпослуг щодо діяльності фінансових установ, підзвітних йому.

Перевірки Нацкомфінпослуг у сфері ВК/ФТРЗ плануються щоквартально. Періодичність проведення планових перевірок залежить від рівня ризику суб'єкта нагляду (запроваджено ризик-орієнтований підхід) [20].

НКЦПФР здійснює нагляд за СПФМ професійними учасниками ринку цінних паперів на основі аналізу, що ґрунтується на оцінці ризиків «Про визначення критеріїв, за якими оцінюється ризик суб'єкта первинного фінансового моніторингу — професійного учасника ринку цінних паперів бути використаним для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» [21]. Періодичність планових виїзних перевірок встановлюється НКЦПФР залежно від ризику СПФМ бути використаним для ВК/ФТ та ФРЗМЗ (запроваджено ризик-орієнтований підхід).

Періодичність перевірок СПФМ встановлюється Міністерством юстиції України залежно від ризику СПФМ бути використаним для ВК/ФТРЗ (запроваджено ризик-орієнтований підхід) [22].

Планування перевірок Міністерством інфраструктури України здійснюється з урахуванням специфіки діяльності СПФМ, термінів проведення попередніх перевірок та рівня ризику суб'єкта нагляду (запроваджено ризик-орієнтований підхід) [23].

Прийнята Урядом України Стратегія реформування системи звітності у сфері протидії ВК/ФТРЗ [24] спрямована на виконання домовленостей у межах співпраці з Міжнародним валютним фондом та спрямована на перехід до застосування ризик-орієнтованої моделі при звітуванні СПФМ до Державної служби фінансового моніторингу України про підозрілі фінансові операції.

Відповідно до проведеної Національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ 2016 року [25] для ефективного управління ризиком пропонується в Україні: запровадити проведення СДФМ періодичної секторальної оцінки ризиків СПФМ, на предмет ймовірності бути використаним з метою ВК/ФТРЗ; використовувати результати секторальної оцінки ризиків при плануванні перевірок СПФМ на предмет дотримання законодавства у сфері протидії ВК/ФТРЗ; розробити та прийняти необхідний нормативно-правовий акт для запровадження використання ризик-орієнтованого підходу при здійсненні Міністерством економічного розвитку і торгівлі нагляду у сфері протидії ВК/ФТРЗ.

Отже, особливої актуальності набувають питання оцінювання дієвості регуляторно-наглядових органів України за діяльністю СПФМ щодо порушення вимог у сфері ВК/ФТРЗ та підходи до оцінки ризику СПФМ щодо можливості бути використаним з метою ВК/ФТРЗ, що є предметом подальших досліджень.

Висновки. У статті вирішено важливе науково-практичне завдання з обґрунтування теоретичних положень, розробки методичних та практичних рекомендацій щодо оцінювання впливу рівня державного регулювання та нагляду на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні.

Оцінено вплив рівня державного регулювання та нагляду на розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні на основі побудованої п'яти рівневої ієрархічної моделі розвитку цієї системи, яка включає фокус ієрархії — розвиток ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні; несприятливі фактори (асиметричність інформації для учасників системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ, підвищення ризиків ВК/ФТРЗ, недосконалість нормативно-правового забезпечення протидії ВК/ФТРЗ); інструменти впливу (формування ефективної інституційної структури ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; удосконалення кадрового, фінансового, інформаційного, методичного забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; конвергенція вітчизняних та міжнародних підходів забезпечення протидії ВК/ФТРЗ та їх імплементація). До її складу увійшли суб'єкти впливу (Державна служба фінансового моніторингу України та інші учасники системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ). Базовою основою ієрархічної моделі стали цілі розвитку (забезпечення утвердження Україною статусу надійного партнера міжнародної спільноти у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ; посилення інформаційної

транспарентності системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; удосконалення законодавства у сфері запобігання та протидії ВК/ФТРЗ; зниження асиметричності інформації для учасників системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ; зменшення ризику використання СПФМ для ВК/ФТРЗ; удосконалення механізму та моделі державного регулювання та нагляду у сфері протидії ВК/ФТРЗ) та сценарії (прискорений, нейтральний та гальмування).

Із використанням методу аналізу ієрархій Т. Сааті проведено дослід визначення впливу несприятливих факторів, інструментів впливу та суб'єктів впливу на пріоритетні цілі та сценарії розвитку ризик-орієнтованої системи забезпечення протидії ВК/ФТРЗ в Україні, зокрема визначено найбільшу ймовірність реалізації саме нейтрального сценарію.

Література

1. Ачкасова С. А. Удосконалення державного регулювання у сфері фінансового моніторингу в Україні при європейській інтеграції / С. А. Ачкасова // Сучасні загрози безпеці на національному та регіональному рівнях : збірник матеріалів науково-теоретичної конференції (м. Суми, 19—20 квітня 2018 р.). — Суми : Сумський державний університет, 2018. — С. 3—6.
2. Про схвалення Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1407-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1407-2015-%D1%80>.
3. Про реалізацію Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 р. № 601-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/601-2017-%D1%80>.
4. Акімова О. В. Концепція розвитку системи фінансового моніторингу в Україні [Електронний ресурс] / О. В. Акімова // Ефективна економіка. — 2014. — № 8. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5752>.
5. Андрійченко Ж. О. Фінансовий моніторинг у системі управління ризиками ринків фінансових послуг / Ж. О. Андрійченко // Розвиток системи управління ризиками ринків фінансових послуг : [монографія] / наук. ред. та кер. кол. авт. Н. М. Внукова. — Харків : Ексклюзив, 2014. — С. 140—150.
6. Глушенко О. О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід : монографія / О. О. Глушенко, І. Б. Семенов ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Р. А. Слав'юка. — Київ : УБС НБУ, 2014. — 386 с.
7. Єгоричева С. Б. Новачі Четвертої директиви Європейського Союзу щодо протидії відмиванню коштів / С. Б. Єгоричева // Сучасні проблеми фінансового моніторингу : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 8—9 грудня 2016 р.). — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ТО Ексклюзив, 2016. — С. 12—15.
8. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing [Electronic resource]. — Available at : <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>.
9. Teichmann F. M. J. Twelve methods of money laundering / F. M. J. Teichmann // Journal of Money Laundering Control. — 2017. — Vol. 20. — Is. 2.
10. Gilmour N. Preventing money laundering: a test of situational crime prevention theory / N. Gilmour // Journal of Money Laundering Control. — 2016. — Vol. 19. — Is. 4. — P. 376—396.
11. Xue Yao-Wen Research on money laundering risk assessment of customers — based on the empirical research of China / Yao-Wen Xue, Yan-Hua Zhang // Journal of Money Laundering Control. — 2016. — Vol. 19. — Is. 3. — P. 249—263.
12. Hamin Z. Conceptualizing terrorist financing in the age of uncertainty / Z. Hamin, R. Othman, N. Omar, H. S. Selamat // Journal of Money Laundering Control. — 2016. — Vol. 19. — Is. 4. — P. 397—406.
13. FATF Recommendations 2012 [Electronic resource]. — Available at : <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>.
14. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму : Закон України від 17.11.2010 № 2698-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 12. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-17>.
15. Звіти про діяльність Держфінмоніторингу України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=88&lang=uk.
16. Лямец В. И. Системный анализ : вводный курс / В. И. Лямец, А. Д. Тевяшев. — [2-е изд.]. — Харьков : ХНУРЕ, 2004. — 448 с.
17. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 50—51. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
18. Положення про Державну службу фінансового моніторингу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2015 № 537 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF>.
19. Про затвердження Критеріїв, за якими Міністерством фінансів України оцінюється рівень ризику суб'єкта первинного фінансового моніторингу бути використаним з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення : наказ Мінфіну від 26 січня 2016 № 17 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0481-16>.
20. Про затвердження Критеріїв, за якими оцінюється рівень ризику для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Нацкомфінпослуг : розпорядження Нацкомфінпослуг від 13 жовтня 2015 р. № 2481 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1335-15>.

21. Про визначення Критеріїв, за якими оцінюється ризик суб'єкта первинного фінансового моніторингу — професійного учасника фондового ринку (ринку цінних паперів) бути використаним для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення : рішення НКЦПФР від 31 травня 2016 р. № 617 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0871-16/paran24#n24>.

22. Про затвердження Критеріїв, за якими оцінюється рівень ризику суб'єкта первинного фінансового моніторингу бути використаним з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення : наказ Міністерства внутрішніх справ від 06 жовтня 2015 № 1899/5 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1217-15>.

23. Про затвердження Критеріїв оцінювання рівня ризику суб'єктів первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство інфраструктури України, бути використаними з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення : наказ Міністерства інфраструктури від 2 листопада 2015 р. № 43 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1447-15>.

24. Про схвалення Стратегії реформування системи звітності у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 608-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249263966>.

25. Звіт про проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму [Електронний ресурс] / ОБСЄ. — 2016. — Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.pdf.

Стаття рекомендована до друку 20.05.2019

© Пономаренко В. С., Внукова Н. М.,
Колодізев О. М., Ачкасова С. А.

References

1. Achkasova, S. A. (2018). Udoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання u sferi finansovoho monitorynhu v Ukraini pry yevropeiskii intehratsii [Improvement of state regulation in the field of financial monitoring in Ukraine with European integration]. *Suchasni zahrozy bezpeksi na natsionalnomu ta rehionalnomu rivniakh: zbirnyk materialiv naukovo-teoretychnoi konferentsii (m. Sumy, 19—20 kvitnia 2018 r.)*. [Modern security threats at the national and regional levels: a collection of materials for the scientific and theoretical conference (Sumy, 19—20 April 2018)]. Sumy: Sumy State University. (pp. 3—6) [in Ukrainian].

2. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2015). *Pro shkvalennia Stratehii rozvytku systemy zapobihannia ta protyidii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia na period do 2020 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 hrudnia 2015 r. № 1407-r [On approval of the Strategy for the Development of the System for the Prevention and Counteraction of the Legalization (Laundering) of the Proceeds from Crime, Terrorist Financing and Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction for the period until 2020: The Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 30, 2015 № 1407-r]*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1407-2015-%D1%80> [in Ukrainian].

3. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2017). *Pro realizatsiiu Stratehii rozvytku systemy zapobihannia ta protyidii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia na period do 2020 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 serpnia 2017 r. № 601-r [On implementation of the Strategy for the Development of the System of Prevention and Counteraction to Legalize (Laundering) of Proceeds from Crime, Terrorist Financing and Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction for the Period up to 2020: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 30, 2017, № 601-p]*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/601-2017-%D1%80> [in Ukrainian].

4. Akimova, O. V. (2014). Kontseptsiia rozvytku systemy finansovoho monitorynhu v Ukraini [Concept of development of the system of financial monitoring in Ukraine]. *Efektivna ekonomika — Effective economy*, 8. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5752> [in Ukrainian].

5. Andriichenko, Zh. O. (2014). *Finansovyi monitorynh u systemi upravlinnia ryzykamy ryнкiv finansovykh posluh [Financial monitoring in the system of risk management of financial services markets]. Rozvytok systemy upravlinnia ryzykamy ryнкiv finansovykh posluh [Development of risk management system for financial services markets]*. N. M. Vnukov (Ed.). Kharkiv: Exclusive [in Ukrainian].

6. Hlushchenko, O. O., & Semehen, I. B. (2014). *Antylehalizatsiinyi finansovyi monitorynh: ryзык-orientovanyi pidkhid [Anti-legal financial monitoring: risk-oriented approach]*. R. A. Slaviuk (Ed.). Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].

7. Yegoricheva, S. B. (2016). Novatsii Chetvertoi dyrektyvy Yevropeiskoho Soiuzu shchodo protyidii vidmyvanniu koshtiv [Novations of the Fourth European Union Anti-Money Laundering Directive]. *Suchasni problemy finansovoho monitorynhu: zbirnyk materialiv V Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kharkiv, 8—9 hrudnia 2016 r.) [Modern problems of financial monitoring: Collection of materials of the V All-Ukrainian scientific and practical conference]*. (pp. 12—15). Kharkiv: KhNEU im. S. Kuznetsia, TO Eksluzyv [in Ukrainian].

8. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. Retrieved from <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>.

9. Teichmann, F. M. J. (2017). Twelve methods of money laundering. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 20, 2.

10. Gilmour, N. (2016). Preventing money laundering: a test of situational crime prevention theory. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 19, 4, 376—396.

11. Xue, Yao-Wen, & Zhang, Yan-Hua. (2016). Research on money laundering risk assessment of customers — based on the empirical research of China. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 19, 3, 249—263.

12. Hamin, Z., Othman, R., Omar, N., & Selamat, H. S. (2016). Conceptualizing terrorist financing in the age of uncertainty. *Journal of Money Laundering Control*, Vol. 19, 4, 397—406.

13. FATF Recommendations 2012. Retrieved from <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>.

14. Verkhovna Rada Ukrainy. (2011). Pro ratyfikatsiiu Konventsii Rady Yevropy pro vidmyvannia, poshuk, aresht ta konfiskatsiiu dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta pro finansuvannia teroryzmu: Zakon Ukrainy vid 17.11.2010 № 2698-VI [On Ratification of the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism: Law of Ukraine dated November 17, 2010 № 2698-VI]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 12. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-17> [in Ukrainian].

15. *Zvity pro diialnist Derzhfinmonitorynhu Ukrainy [Activity reports The State Financial Monitoring Service of Ukraine]*. (n. d.). Retrieved from http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=88&lang=uk [in Ukrainian].

16. Liamiec, V. I., & Teviashev, A. D. (2004). *Sistemnyj analiz: vvodnyj kurs [System Analysis: introductory course]*. Kharkov: HNURE [in Russian].

17. Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). Pro zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) do-khodiv, oderzhanykh zlochyn shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchen-nia : Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1702-VII [On Prevention and Counteraction to Legalization (Laundering) of Proceeds Received by Crime, Terrorist Financing and Financing the Proliferation of Weapons of Mass Destruction: Law of Ukraine dated October 14, 2014 № 1702-VII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy — Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 50—51. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> [in Ukrainian].

18. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2015). *Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu finansovoho monitorynhu Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.07.2015 № 537 [Regulation on the State Financial Monitoring Service of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 25, 2015 № 537]*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].

19. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2016). *Pro zatverdzhennia Kryteriiv, za yakymy Ministerstvom finansiv Ukrainy otsiniuietsia riven ryzyku subiekta pervynnoho finansovoho monitorynhu buty vykorystanym z metoiu lehalizatsii (vidmyvannia) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvannia teroryzmu ta finansuvannia rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: nakaz Minfinu vid 26 sichnia 2016 № 17 [About the approval of the criteria by which the Ministry of Finance of Ukraine assesses the level of risk of the subject of initial financial monitoring to be used for legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of the proliferation of weapons of mass destruction: the order of the Ministry of Finance dated January 26, 2016 № 17]*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0481-16> [in Ukrainian].

20. Natskomfinposluh Ukrainy. (2015). *Pro zatverdzhennia Kryteriiv, za yakymy otsiniuietsia riven ryzyku dlia subiektiv pervynnoho finansovoho monitorynhu, derzhavne rehuliuivannia i nahliad za diialnistiu yakykh zdiisniue Natskomfinposluh: rozporiadzhennia Natskomfinposluh vid 13 zhovtnia 2015 r. № 2481 [On approval of the Criteria for assessing the level of risk for entities of initial financial monitoring, the state regulation and supervision of which is carried out by the National Financial Services Commission: the order of the National Financial Services Commission dated October 13, 2015, № 2481]*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1335-15> [in Ukrainian].

21. Natskomfinposluh Ukrainy. (2016). *Pro vyznachennia Kryteriiv, za yakymy otsiniuietsia ryzyk subiekta pervynnoho finansovoho monitorynhu — profesiinoho uchasyuka fondovoho rynku (rynyku tsinnykh paperiv) buty vykorystanym dlia vidmyvannia dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvannia teroryzmu ta finansuvannia rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: rishennia NKTsPFR vid 31 travnia 2016 r. № 617 [On the determination of the criteria for assessing the risk of a subject of initial financial monitoring — a professional participant in the stock market (securities market) to be used for money laundering, terrorist financing and financing of the proliferation of weapons of mass destruction: the decision of the NCSSMF of May 31 2016 № 617]*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0871-16/paran24#n24> [in Ukrainian].

22. Miniust Ukrainy. (2015). *Pro zatverdzhennia Kryteriiv, za yakymy otsiniuietsia riven ryzyku subiekta pervynnoho finansovoho monitorynhu buty vykorystanym z metoiu lehalizatsii (vidmyvannia) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvannia teroryzmu ta finansuvannia rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: Nakaz Miniustu vid 06 zhovtnia 2015 № 1899/5 [Approval of the Criteria for assessing the level of risk of the subject of initial financial monitoring to be used for legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of the proliferation of weapons of mass destruction: Order of the Ministry of Justice dated October 06, 2015, № 1899]*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1217-15> [in Ukrainian].

23. Ministerstvo infrastruktury Ukrainy. (2015). *Pro zatverdzhennia Kryteriiv otsiniuvannia rivnia ryzyku subiektiv pervynnoho finansovoho monitorynhu, derzhavne rehuliuivannia i nahliad za diialnistiu yakykh zdiisniue Ministerstvo infrastruktury Ukrainy, buty vykorystanymy z metoiu lehalizatsii (vidmyvannia) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvannia teroryzmu ta finansuvannia rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: nakaz Mininfrastruktury vid 2 lystopada 2015 r. № 43 [On approval of the Criteria for assessing the level of risk of subjects of initial financial monitoring, the state regulation and supervision of which is carried out by the Ministry of Infrastructure of Ukraine, to be used for the purpose of legalization (laundering) of proceeds from crime, terrorist financing and financing of the proliferation of weapons of mass destruction: Order of the Ministry of Infrastructure of November 2, 2015 № 43]*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1447-15> [in Ukrainian].

24. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2016). *Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia systemy zvitnosti u sferi zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 serpnia 2016 r. № 608-r [On approval of the Strategy for reforming the reporting system in the area of prevention and counteraction to the legalization (laundering) of proceeds from crime, terrorist financing and financing of the proliferation of weapons of mass destruction: the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 23, 2016, № 608-r]*. Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249263966> [in Ukrainian].

25. OBSYe. (2016). *Zvit pro provedennia natsionalnoi otsinky ryzykiv u sferi zapobihannia ta protydiuu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta finansuvanniu teroryzmu [Report on conducting a national risk assessment in the field of prevention and counteraction to the legalization (laundering) of proceeds from crime and terrorist financing]*. Retrieved from http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20161125/zvit_ukr.pdf [in Ukrainian].

The article is recommended for printing 20.05.2019

© Ponomarenko V. S., Vnukova N. M., Kolodiziev O. M., Achkasova S. A.